

**HRVATSKI SABOR
ZASTUPNICA ANKA MRAK-TARITAŠ**

Zagreb, 16. siječnja 2026.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

Predmet: AMANDMANI NA KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O CIVILNIM STRADALNICIMA IZ DOMOVINSKOG RATA, P.Z. BR. 190

Temeljem članka 196. Poslovnika Hrvatskoga sabora, na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, s konačnim prijedlogom zakona, P.Z. br. 515, podnosim sljedeći:

Amandman I.

U članku 6., kojim se mijenja članak 18., dodaje se sljedeće:

„Dodaju se sljedeći stavci:

(3) Dijete smrtno stradale ili nestale osobe može ostvariti pravo na jednokratni iznos novčane naknade u visini od 15.000,00 eura ili povećane novčane naknade u visini od 20.000,00 eura, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

(4) Osim jednokratne novčane, odnosno povećane novčane naknade iz stavka 1. ovoga članka, korisnik može ostvariti mjesečnu novčanu naknadu, pod uvjetima i u iznosu propisanim ovim Zakonom.

(5) Dospjeli, a neisplaćeni iznos novčanih naknada iz stavaka 1. i 2. ovoga članka nasljednici korisnika nasljeđuju prema propisima o nasljeđivanju.

(6) Novčana naknada iz stavka 1. i stavka 2. ovoga članka ne smatra se naknadom cjelokupne štete za sve pretrpljene posljedice smrtnog stradanja roditelja.“

Obrazloženje:

Trauma gubitka ili nestanka jednog ili oba roditelja u Domovinskom ratu ostavlja ozbiljne posljedice na psihičko i fizičko zdravlje njihove djece, psihosocijalni razvoj i sazrijevanje, formiranje identiteta te njihov položaj u društvu. Ova djeca i mladi suočili su se sa gubitkom doma, gubitkom prirodnog okruženja, prekidom i promjenama u procesu obrazovanja, gubitkom društvenih veza, gubitkom obiteljske cjelovitosti, uobičajenog načina obiteljskog života. Podaci pokazuju da je do prosinca 1994. godine 4273-oje djece izgubilo po jednog roditelja, a 54-oro oba. (Grgurić i Remeta, 1994). Veliki broj djece prisustvovao je nasilju nad članovima svoje obitelji i njihovoj pogibiji. Mnoga su djeca bila suočena sa smrću bliskih članova obitelji i prijatelja. Ovakvi gubici često su vrlo traumatizirajući i zastrašujući za dijete te ostavljaju dugotrajnu psihičku ranjivost i nesigurnost. Ova djeca su dugo bila izložena kumulativnim učincima stresa vezanim uz progonstvo te su neki od stresora nastavili negativno djelovati na djecu i tijekom i nakon povratka. Kumulirane traume odrastanja u ratnoj opasnosti, progonstva, gubitka ili nestanka roditelja te diskriminacije zbog statusa prognanika i nižeg socio-ekonomskog statusa, kao i diskriminacija zbog sudjelovanja i gubitka roditelja u Domovinskom ratu, često su značajno negativno utjecale na zdravi psihosocijalni razvoj djece i mladih. Također, istraživanja su pokazala da su adolescenti bili izloženi velikom broju traumatskih događaja i da su iskusili mnoge gubitke. Najčešći su: gubitak pokretne i nepokretne imovine (80%), gubitak njima važnih stvari (66.7%), odlazak nekog od članova obitelji u rat (66.7%), izloženost neprijateljskom napadu (47.7%) i smrt vrlo bliske osobe (37.8%). Adolescenti pokazuju veliki broj posttraumatskih reakcija kao što su: prisilne slike (48.9%), gubitak interesa (40.9%), nemir (33.3%), poremećaj apetita (33.3%) i povećana razdražljivost (31.8%) (Ajduković i Ljubotina, 1995). Značajno je da su te najčešće posttraumatske adolescentske reakcije one iste koje bi mogle negativno utjecati na njihove društvene odnose i na stavove prema životu općenito. To su, na primjer: ogorčenost, razdražljivost, gubitak interesa, nemir. Ovo posljednje može se dovesti u vezu s čestim problemima u školi i porastom broja prognanih adolescenata koji su je napustili. Njihove reakcije ukazuju na žalovanje zbog višestrukih gubitaka. Ovo istraživanje je pokazalo značajnu povezanost između posttraumatskih reakcija adolescenata i prilagodbe na progonstvo s jedne strane i kvalitete odnosa u obitelji s druge. Slična povezanost utvrđena je i u djece (Ajduković, M., 1993). Istraživanja su pokazala da su roditelji još uvijek najsnažniji izvor podrške čak i adolescentima u progonstvu, što jasno ukazuje na štetne posljedice odrastanja bez podrške jednog ili oba roditelja prouzročenog njihovim gubitkom. Nezapočeti procesi žalovanja u slučaju nestanka roditelja kao i neprorađeni procesi žalovanja u slučaju gubitka roditelja mogu značajno utjecati na transgeneracijski prijenos traume.

Posljedice traume gubitka ili nestanka roditelja u Domovinskom ratu manifestiraju se na emocionalnom, kognitivnom, ponašajnom i socijalnom planu, najčešće u vidu smetnji iz kruga

PTSP-a, anksioznih i depresivnih smetnji. Važno je istaknuti smetnje u vidu straha od napuštanja, razvijanja osjećaja usamljenosti, sniženog samopoštovanja i samopouzdanja te gubitku povjerenja u druge osobe što može negativno utjecati na interpersonalne odnose uključujući obiteljske i društvene odnose.

Rat se odrazio na čitavu zajednicu. Razaranja, prisilne migracije tisuća ljudi, povećanje nezaposlenosti i siromaštvo doveli su do poremećaja u čitavoj zajednici i promjena prioriteta sustava socijalne skrbi, zdravstva i obrazovanja.

Rezultate istraživanja Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata koji pokazuju da od 138-ero djece ubijenih i nestalih hrvatskih branitelja u Domovinskom ratu koji su bili uključeni u istraživanje i praćenje u razdoblju od 2015. do 2019. godine, njih 71% nije potražilo stručnu pomoć dok je njih tek 28% sudjelovalo u nekom obliku stručne pomoći, možemo povezati sa potrebama djece ubijenih i nestalih civilnih žrtava rata. Analogija o potrebama može se naći i u podacima ove Udruge vezano za njihove podatke o zdravstvenim sistematskim pregledima provedenim za 36-ero sudionika (29 žena i 7 muškaraca) 2019. godine koji ukazuju na zdravstvene promjene u pogledu imunološkog odgovora na traumu i stres te prisutnost kardio-vaskularnih i ginekoloških oboljenja.

Dosadašnji neodgovarajući i nepravovremeni odgovor društva i države na potrebe djece ubijenih i nestalih roditelja - civilnih žrtava rata u Domovinskom ratu, zahtijeva ispravljanje nepravde i proširenje opsega njihovih prava uključujući i kompenzaciju u vidu jednokratne novčane naknade i povećane jednokratne novčane naknade. Novčana naknada predlaže se za djecu ubijenih i nestalih civilnih žrtava rata koja su u vrijeme počinjenja zločina nad njima bila punoljetna, a povećana novčana naknada za djecu ubijenih i nestalih civilnih žrtava rata koja su u vrijeme počinjenja zločina protiv njih bila maloljetna.

Ukoliko zakonodavac izabere postupno proširenje prava, prvi bi korak moglo biti uvođenje novčane naknade za djecu ubijenih i nestalih civilnih žrtava rata koja su u vrijeme počinjenja zločina protiv njih bila maloljetna, slijedeći model već prihvaćen u Zakonu o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu.

Zastupnica Anka Mrak-Taritaš

